

زندگی روزانه در امپراتوری عثمانی

مهرداد کیا

مترجم: علی کاتبی

به نام خدای مهربان بخشاینده

ناشر برگزیده
هفدهمین، بیستمین، بیست و دومین
بیست و سومین و بیست و چهارمین
نمایشگاه بین المللی کتاب تهران

زندگی روزانه در
امپراتوری عثمانی
oooooooooooooooooooooooo

مهرداد کیا
مترجم: علی کاتبی

انتشارات علمی و فرهنگی

چاپ نخست

تهران ۱۴۰۲

سرشناسه
عنوان و نام پدیدآور
مشخصات نشر
مشخصات ظاهری
شابک
وضعیت فهرست نویسی
یادداشت
موضوع
موضوع
موضوع
موضوع
موضوع
موضوع
شناسه افزوده
شناسه افزوده
رده بندی کنگره
رده بندی دیویی
شماره کتابشناسی ملی

کیا، مهرداد، ۱۳۳۵ -
زندگی روزانه در امپراتوری عثمانی / نویسنده: مهرداد کیا؛ مترجم: علی کاتبی.
تهران: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۳۹۹.
سی، ۲۳۰ ص.
۹۷۸-۶۰۰-۴۳۶-۹۸۴-۸

کیا
عنوان اصلی: Daily Life in the Ottoman Empire
ترکیه -- تمدن -- ۱۲۸۸ - ۱۹۱۸ م.
Turkey -- Civilization -- 1288 - 1918
ترکیه -- اوضاع اجتماعی -- ۱۲۸۸ - ۱۹۱۸ م.
Turkey -- Social conditions -- 1288 - 1918
ترکیه -- تاریخ -- امپراتوری عثمانی، ۱۲۸۸ - ۱۹۱۸ م.
Turkey -- History -- Ottoman Empire, 1288 - 1918
کاتبی، علی، ۱۳۱۶ - مترجم
شرکت انتشارات علمی و فرهنگی
Elmi - Farhangi Publishing Co.

DR ۲۳۲
۹۵۶/۰۱۵
۶۶۵۳۷۴۶

انتشارات علمی و فرهنگی

زندگی روزانه در امپراتوری عثمانی

نویسنده: مهرداد کیا

مترجم: علی کاتبی

چاپ نخست: ۱۴۰۲

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

حروفچینی و آماده سازی: انتشارات علمی و فرهنگی

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: شرکت چاپ و نشر علمی و فرهنگی کتیبه

حق چاپ محفوظ است.

اداره مرکزی: تهران، بلوار نلسون ماندلا، تقاطع حقانی (جهان کودک)، خیابان انتشارات علمی و فرهنگی (کمان سابق)، پلاک ۲۵؛ کدپستی: ۱۵۱۸۷۳۶۳۱۳؛ تلفن: ۵۸۴۱۵
فروشگاه مرکزی (پرنده آبی): بلوار نلسون ماندلا، بین بلوار گلشهر و ناهید، ابتدای کوچه گلفام، پلاک ۷۲؛ تلفن: ۳-۲۲۴۱۴۱-۲۲۴۱۴۱
فروشگاه یک: خیابان انقلاب، روبه روی در اصلی دانشگاه تهران؛ تلفن: ۱۶-۶۶۹۶۳۸۱۵ و ۶۶۴۰۰۷۸۶
فروشگاه دو: خیابان کریمخان زند، بین قائم مقام فراهانی و خردمند، پلاک ۱۳؛ تلفن: ۷-۸۸۳۴۳۸۰۶

تقدیم به مادر م
کیان دخت کیا

به طور قطع، اروپاییان مقیم ترکیه، از هر چیزی که با اقتصاد سیاسی، نظام حکومتی و اصول اخلاقی این سرزمین سروکار دارد بی‌خبرند؛ چنان که گویی هرگز از کشور خود بیرون نیامده‌اند....

اگر بتوانید از آنان بخواهید که در این باره سخن بگویند، هرگز از مرز تفصیلات بی‌روح و ناپروورده صرفاً مرتبط با تأثیرات ظاهری فراتر نخواهند رفت... این واقعیت به اثبات رسیده است که راه یافتن به خانه‌های بومی و صمیمی شدن با خانواده‌های محلی برای اروپاییان، نه تنها بسیار دشوار، بلکه در موارد زیادی ناممکن بوده است؛ به همین دلیل، در هر روایت [اروپاییان] از شرق انگیزه پرداختن افسانه‌هایی چون قصه‌های شهرزاد، آفریدن اجنه و جادوگرهاست. ذهن اروپایی چنان انباشته از اندیشه‌های اسرارآمیز، عرفان و شکوه شرق است و اعتقادش به شگفتی‌ها و استعارات جهانگردان چندان اتکای دیرینه دارد که جای تردید است بتوانند به میل خود تداعی‌های کهنه را به یک سو نهند و خود را از رنج توهم برهانند.

جولیا پارדو، شهر سلطان^۱

فهرست مطالب

اشاره‌ای به تلفظ، نویسه گردانی و املا.....	سیزده
پیش‌گفتار.....	پانزده
گاه‌شمار.....	بیست‌وسه

فصل اول: نمای کلی تاریخی.....	۱
پایه‌گذاران دولت عثمانی.....	۲
اوج قدرت عثمانی.....	۶
رقابت نظامی ایران.....	۱۰
وزیران خاندان کوپرلی.....	۱۱
شکست‌های نظامی در اروپا و از میان رفتن خودباوری.....	۱۳
رویارویی پادشاهی هابسبورگ و روسیه.....	۱۵
دوره لاله.....	۱۸
تهدید از سوی روسیه.....	۲۱
اصلاحات دولتی.....	۲۲
ظهور ملی‌گرایی (ناسیونالیسم) در نواحی بالکان.....	۲۴

۲۵.....	هماوردجویی (چالش) مصر
۲۷.....	تنظیمات
۳۱.....	مشروطیت عثمانی
۳۴.....	فروپاشی امپراتوری در نواحی بالکان
۳۷.....	عبدالحمید دوم
۳۹.....	ترکان جوان قدرت را به دست می گیرند
۴۳.....	شکست در جنگ جهانی اول و سقوط امپراتوری

۴۹.....	فصل دوم: سلطان و کاخ (دربار)
۵۱.....	کاخ
۵۶.....	حرم
۵۹.....	خواجه‌های حرم
۶۱.....	خدمتگزاران کاخ و اتاق‌های سلطنتی
۶۴.....	سلطان در میان مردم

۷۷.....	فصل سوم: اداره کردن امپراتوری
۸۵.....	دوشیرمه
۸۸.....	ینی چریان
۹۰.....	اداره امور ولایات (شهرستان‌ها)
۹۱.....	سپاهی‌ها و تیمار

.....	فصل چهارم: شهرها، شهرهای کوچک، و روستاها: بازرگانان، پیشه‌وران، و کشاورزان
۹۵.....	محله‌ها
۹۶.....	فتح استانبول و ترویج شهرنشینی
۱۰۱.....	وقف‌ها (موقوفات)
۱۰۵.....	بازار و بدستان‌ها
۱۰۷.....	بازرگانان و صنف‌ها
۱۱۰.....	

۱۱۲.....	بازرگانان
۱۱۴.....	اصناف
۱۱۹.....	احتساب و محتسب
۱۲۱.....	گرمابه‌ها
۱۲۵.....	خان‌ها
۱۲۹.....	کشاورزان
۱۳۲.....	خانه‌سازی
۱۳۸.....	افزارهای کشاورزی و خانواده روستایی
۱۴۰.....	دین و تعلیم و تربیت
۱۴۵.....	فصل پنجم: جماعت‌های دینی
۱۴۷.....	مسیحیان
۱۴۷.....	ملت مسیحی ارتدوکس
۱۵۰.....	کلیسای ارتدوکس صربی
۱۵۲.....	کلیسای ارتدوکس بلغاری
۱۵۵.....	ملت ارمنی
۱۶۲.....	ملت یهودی
۱۷۳.....	فصل ششم: مسلمانان
۱۷۴.....	ستون‌های پنجگانه اسلام
۱۷۴.....	اعلام عقیده (شهادتین)
۱۷۴.....	نماز
۱۷۷.....	زکات
۱۷۷.....	روزه‌داری
۱۸۳.....	رمضان بایرامی
۱۸۷.....	حج
۱۹۰.....	عید قربان
۱۹۳.....	شب‌های مبارک

فصل هفتم: حقوق و آموزش و پرورش اسلامی..... ۱۹۹

علما..... ۲۰۰

آموزش و پرورش دینی..... ۲۰۲

آموزش دختران و زنان..... ۲۰۵

اعتقادات سنتی و خرافات..... ۲۰۸

فصل هشتم: طریقت‌های صوفیانه و فرهنگ مردمی..... ۲۱۱

بکتاشیان..... ۲۱۹

مولویان..... ۲۲۴

نقشبندیان..... ۲۲۷

نقّالی..... ۲۳۰

فصل نهم: معاشرت پیش از ازدواج، و ازدواج..... ۲۳۹

ازدواج از پیش تعیین شده..... ۲۴۰

مهر..... ۲۴۵

نامزدی و عروسی..... ۲۴۸

عروسی مردمان فقیر..... ۲۵۷

حقوق قانونی زنان پس از ازدواج..... ۲۶۰

چندزنی..... ۲۶۲

فصل دهم: جنسیت و خانواده..... ۲۶۷

روسیگری..... ۲۶۹

تولد..... ۲۷۳

تولدهای سلطنتی..... ۲۷۸

پرورش کودک..... ۲۷۹

ختنه..... ۲۸۱

جامه، حجاب و جدایی..... ۲۸۳

طلاق..... ۲۸۹

فصل یازدهم: خوردن، آشامیدن، صرف دخانیات، و جشن‌ها.....	۲۹۳
آشپزی روزانه در کاخ.....	۲۹۷
پخت‌وپز طبقه ممتاز.....	۳۰۲
غذای ثروتمندان و قدرتمندان.....	۳۰۴
غذا و خوردن آن، در جمع تهیدستان.....	۳۰۷
تفریحات نوشیدن و صرف دخانیات.....	۳۱۰
قهوه.....	۳۱۰
شراب.....	۳۲۱
توتون و تنباکو.....	۳۲۳
تریاک.....	۳۲۶
فصل دوازدهم: بازی‌ها و ورزش‌های رایج.....	۳۲۹
جرید.....	۳۳۰
تیراندازی.....	۳۳۴
کشتی‌گیری.....	۳۳۷
فصل سیزدهم: بیماری، مرگ، و [مراسم] احتضار و مردن.....	۳۴۳
درمان سنتی.....	۳۴۶
یادداشت‌ها.....	۳۶۱
منابع برگزیده.....	۴۱۹
وب‌سایت‌ها.....	۴۲۹

اشاره‌ای به تلفظ، نویسه‌گردانی^۱ و املا

تنوع زبان‌های رایج در امپراتوری عثمانی و چندگانگی املاي واژه‌ها در طول سده‌های عمر این حکومت، دشواری‌هایی به بار آورده که انسجام املاي کامل واژه‌ها را ناممکن ساخته است. جز در مواردی استثنائی، شیوهٔ املاي ترکی امروزی را رعایت کرده‌ام. بنابراین، واژهٔ عربی «شریف» را که در ترکی به کار رفته، Sharif نوشته‌ام، نه Şerif؛ و واژهٔ فارسی «شاه» را Shah، نه Şah.

[در اینجا، مترجم ناگزیر است توضیح دهد که «اشاره» حاضر، صرفاً برای رعایت در امانت، ترجمه شده و در متن فارسی، که معادل‌های تلفظی واژه‌ها در پای صفحه‌ها داده شده، نیاز چندانی به آن نیست – جز این موارد:

[ج] (انگلیسی) j (ترکی) c

[چ] (انگلیسی) ch (ترکی) ç

[ا با لب‌های بسیار جمع (غنچه) شده] (آلمانی) ö (ترکی) ö

[او با لب‌های بسیار جمع (غنچه) شده] (آلمانی) ü (ترکی) ü

[ش] (انگلیسی) sh (ترکی) ş

پیش‌گفتار

دربارهٔ ظهور، انحطاط و سقوط امپراتوری عثمانی و دستاوردهای بزرگ‌ترین و پرجذبه‌ترین فرمانروایان آن - سلطان محمد دوم (۱۴۴۴-۱۴۴۶، ۱۴۵۱-۱۴۸۱)، فاتح قسطنطنیه^۱؛ سلیم اول (۱۵۱۲-۱۵۲۰) که خاورمیانهٔ عربی و مصر را به حاکمیت عثمانی درآورد؛ و سلیمان باشکوه/محتشم^۲ (۱۵۲۰-۱۵۶۶) که پس از فتح بلغراد و بوداپست، سپاه خود را تا دروازه‌های وین پیش برد - آثار زیادی نوشته شده است. تاریخ‌نگاران همچنین دربارهٔ علل انحطاط دولت عثمانی، که در پایان سدهٔ شانزدهم آغاز شد، و شکست‌های نظامی که این دولت از نیروهای اروپایی دید و موجب شد که سلاطین و دولت‌مردان عثمانی ناگزیر در سراسر سدهٔ نوزدهم به اصلاحات اداری، سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و آموزش و پرورش تن در دهند، به تفصیل سخن گفته‌اند.

خاندان عثمانی نزدیک به شش سده، در نهایت نیرومندی بر امپراتوری پهناوری فرمان می‌راند که از بوداپست در ناحیهٔ دانوب تا بصره در دهانهٔ خلیج فارس، و از کریمه^۳ در کرانه‌های شمالی دریای

1. Constantinople

2. The Magnificent

3. Crimea

سیاه تا تونس در سواحل جنوبی مدیترانه گسترده بود.

قلمرو عثمانی در اروپا شامل کریمه، مجارستان، پودولیا^۱، ترانسیلوانی، مولداوی، والاشی، صربستان، مونته‌نگرو، بوسنی و هرزگوین، آلبانی، مقدونی، بلغارستان، یونان، و همچنین جزایر اژه، کرت^۲ و قبرس بود؛ و در همین زمان، این دولت در آسیا بر آناتولی، خاورمیانه عربی، خلیج فارس و خلیج عدن در جنوب، و نیز بر بخش‌هایی از جنوب قفقاز حکم می‌راند؛ و سرانجام در شمال آفریقا، مصر، لیبی (تریپولی و بنغازی)، تونس و الجزیره تحت اداره عثمانی بود.

جمعیت عثمانی، دربردارنده ترک‌ها، تاتارها، مجارها، صرب‌ها، مونته‌نگرویی‌ها، بوسنیایی‌ها، آلبانیایی‌ها، رومانیایی‌ها، بلغارها، یونانیان، گرجی‌ها، چرکس‌ها، آبخازیان، ارمنیان، عرب‌ها، بربرها، کردها، یهودیان و بسیاری دیگر بود. هر گروهی، آداب و رسوم و سنت‌های ویژه خود را داشت که از دیگران متمایزش می‌ساخت. بیشینه جمعیت آناتولی، خاورمیانه، شمال آفریقا و بخش‌هایی از بالکان مانند بوسنی و آلبانی مسلمان بودند؛ اما بیشترین جمعیت نواحی بالکان را مسیحیان تشکیل می‌دادند. اکثریت یهودیان در مراکز شهری امپراتوری می‌زیستند و از این رو، گوناگونی و ناهمگنی قومی، زبانی و دینی، پایه‌ای‌ترین ویژگی این دولت را پدید آورده بود. تألیف اثری جامع درباره زندگی روزانه در امپراتوری عثمانی نیازمند بررسی ژرفی در سنت‌ها، آداب و رسوم و اعتقادات تمامی جماعات تابع حاکمیت و اداره عثمانی، با فرهنگ‌ها، آداب و عادات بسیار متفاوت است. و اما تک‌نگاری^۳ حاضر اثری است کاملاً معمولی که مدعی استفاده از منابع دست اول یا عرضه برداشت‌های جدید برجسته نیست.

1. Podolia

2. Crete

3. monograph

کتاب حاضر بدین منظور تدوین شده است که خواننده عادی را با شماری از نمونه‌های برگزیده از زندگی روزانه در امپراتوری عثمانی آشنا سازد.

زندگی روزانه مردمان امپراتوری عثمانی در سراسر شش سده، از شکل‌گیری دولت در واپسین دهه سده سیزدهم تا فروپاشی آن، بر اثر پی آمدهای جنگ جهانی اول، به طور چشمگیری در حال دگرگونی بود. با تغییر قلمرو عثمانی از امیرنشینی کوچک در غرب آناتولی به یکی از پهناورترین و توانمندترین امپراتوری‌های جهان، به صورت روزافزونی بر دامنه تنوع جمعیت آن افزوده می‌شد و اشکال کلی تأثیر متقابل اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی آن دستخوش دگرگونی فوق‌العاده‌ای بود. این دگرگونی در سده‌های هجدهم و نوزدهم، که جامعه عثمانی زیر تأثیر ظهور سرمایه‌داری (کاپیتالیسم) و نظام اقتصاد جهانی دیوار ساختارهای اجتماعی سنتی و پیشا سرمایه‌داری‌اش فرو ریخت، شدت بیشتری گرفت. زندگی روزانه رعیت عثمانی سخت زیر تأثیر ظهور اقتصاد بازار و پیدایی اندیشه‌ها، کالاها و عرف و عادات اروپایی بود.

تاریخ اجتماعی و فرهنگی تمامی جماعت‌های قومی و زبانی که با عنوان رعایای سلطان در قلمرو عثمانی می‌زیستند و کار می‌کردند، و تحلیل تحولات تام و تمامی که جامعه عثمانی در طول شش سده موجودیت خود از سر گذرانده، بیرون از شمول محدوده این کتاب است. پس از آشنا ساختن خواننده با خطوط کلی مختصر و مفید تاریخ امپراتوری عثمانی در فصل اول، در فصل دوم، نقش سلطان و کاخ سلطنتی در زندگی روزانه امپراتوری را بررسی کرده‌ایم. در فصل سوم، افراد نخبه حکومتگر عثمانی را به کوتاهی می‌شناسانیم که اداره‌کننده امپراتوری بودند و رفتار ملایم جامعه سخت پیچیده و طبقاتی و عثمانی را - که برای اعضای هر قشری وظیفه مناسبی مقرر می‌داشت - تضمین

می کردند. این کتاب از بحث درباره افراد نخبه حکومتگر به معرفی مختصر سه طبقه مهم اجتماعی در جامعه عثمانی می رسد که عبارت اند از بازرگانان، صنعتگران و رعایای کشاورز. در فصل چهارم، خواننده نگاه گذرایی به زندگی روزانه جماعت های روستایی و کشاورزی امپراتوری و همچنین ساختار درونی اقتصاد شهری، از جمله نقش اصلی صنف ها در آن، می اندازد. در فصل پنجم، نظام ملت را تحلیل کرده ایم که رعایای سلطان را به جماعات مذهبی از جمله مسیحیان اُرتدوکس، ارمنیان و یهودیان تقسیم می کرد. از جماعات غیر مسیحی که بگذریم، در فصل ششم به تعلیمات اسلام و نقش آن در امپراتوری عثمانی می رسیم. اسلام در مقام دینی که تمام وجوه زندگی روزانه یک مسلمان را به صورت قانون درمی آورد و نظم می بخشد، تأثیر ژرف و مستقیم بر نهادهای اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی امپراتوری داشت. بر پایه بحثی از اسلام در فصل ششم، به شناساندن تعلیم و تربیت و حقوق اسلامی در فصل هفتم می رسیم. اما در امپراتوری عثمانی، اسلام تنها عامل فرهنگی و معنوی نبوده است. فصل هشتم بر طریقت های صوفیانه یا عرفانی تمرکز دارد که در امپراتوری عثمانی محبوبیت و تأثیر زیادی داشت و گاهی نیز با دستگاه حاکمه که انحصار عقیدتی و فرهنگی اسلامی را در اختیار داشت به مبارزه برمی خاست. به دنبال این مبحث مربوط به زندگی دینی و معنوی، در فصل نهم به معاشرت پیش از ازدواج و ازدواج به ویژه در میان جماعت های مسلمان امپراتوری عثمانی توجه شده است. فصل دهم درباره جنسیت، خانواده، تولد فرزند، تربیت اولاد، مراسم ختنه سوران و طلاق است. در فصل یازدهم، نگاهی اجمالی به آشپزی غنی و متنوع عثمانی داشته ایم. گرچه هر جماعت قومی و دینی دارای سنت های خاص طبابخ خود بودند، در پی چندین سده زندگی مشترک و اثر گذاری همسایگان بر یکدیگر نیز، که هر کدام فن آشپزی خود را توسعه داده بودند، سنت های مشخص آشپزی عثمانی به وجود

آمد. پس از انواع غذا و نوشیدنی‌های مورد علاقه، در فصل دوازدهم کتاب به مبحث ورزش‌هایی می‌رسیم که در میان ساکنان امپراتوری عثمانی هواداران زیادی داشت. سرانجام، فصل سیزدهم در موضوع بیماری و مرگ و احتضار، و معرفی ترس‌های همگانی، خرافات و روش‌های رایج درمان در میان جماعت‌های گوناگون امپراتوری است.

گاه‌شمار

برپایی امیرنشین‌های ترکمان/ترکمن در غرب آناتولی.	۱۲۶۰-۱۳۱۰
عثمانیان بروسه (بورسا) را تصرف می‌کنند.	۱۳۲۶
نخستین سکهٔ نقرهٔ (آقچه) عثمانی ضرب می‌شود.	۱۳۲۷
عثمانی از نیق (نیکیا/نقیه) ^۱ را فتح می‌کند.	۱۳۳۱
عثمانی از میت (نیکومدیا) را فتح می‌کند.	۱۳۳۷
عثمانیان انقره (آنکارا) و گالیپولی را می‌گیرند.	۱۳۵۴
عثمانی آدرنه (آدریانوپل) ^۲ را فتح می‌کند.	۱۳۶۱
عثمانی جنوب بلغارستان و تراس ^۳ را می‌گشاید.	۱۳۶۳-۱۳۶۵
پیروزی عثمانی بر صرب‌ها در چرمانون ^۴ .	۱۳۷۱
عثمانیان سوفیا ^۵ (صوفیه) را می‌گشایند.	۱۳۸۵
تسالونیک (سالونیکا/سلانیک) ^۶ به دست عثمانیان فتح می‌شود.	۱۳۸۷

1. İznik (Nicaea)

2. Edirne (Adrianople)

3. Thrace

4. Chermanon

5. Sofia

6. Thessaloniki (Salonika)

نیروهای متفق صرب‌ها، بوسنیایی‌ها و بلغارها عثمانیان را در پلوشنیک ^۱ شکست می‌دهند.	۱۳۸۸
نبرد کوزوو- پولیه ^۲ ؛ سلطان مراد اول کشته می‌شود.	۱۳۸۹
عثمانی امیرنشین‌های ترکمان غرب آناتولی را فتح می‌کند.	۱۳۸۹-۱۳۹۲
عثمانی تسالی ^۳ را می‌گشاید.	۱۳۹۴
بایزید اول سپاه صلیبیان را در نیکوپولیس درهم می‌شکند.	۱۳۹۶
بایزید اول [امیرنشین] قره‌مان ^۴ را به قلمرو خود می‌افزاید.	۱۳۹۷
امیرنشین ویدین ^۵ به دست عثمانی فتح می‌شود.	۱۳۹۸
عثمانیان شهرهایی در ملطیه ^۶ و البستان در دره [رودخانه] فرات را که در تصرف مملوکان بود، فتح می‌کنند.	۱۳۹۹
تیمور، بایزید اول را در نبرد انقره (آنکارا) شکست می‌دهد.	۱۴۰۲
فترت ^۷ ؛ نبرد پسران بایزید بر سر تاج و تخت؛ محمد اول، با قانون خود، نواحی عثمانی را متحد می‌کند.	۱۴۰۲-۱۴۱۳
شورش شیخ بدرالدین	۱۴۱۳-۱۴۱۶
جنگ عثمانی-ونیز	۱۴۲۳-۱۴۳۰
عثمانیان سالونیکا را تصرف می‌کنند.	۱۴۳۰
فتح امیرنشین ترکمان حمید ایلی به دست عثمانی؛	۱۴۳۷
جان هونیادی ^۸ عثمانیان را در ترانسیلوانیا شکست می‌دهد.	۱۴۴۱-۱۴۴۲

1. Plošnik

2. Kosovo-Polje

3. Thessaly

4. Karaman

5. Vidin

6. Malatya

7. Interregnum

8. John Hunyadi

۱۴۴۳-۱۴۶۸	نافرمانی گئورگه (گی یرگی) کاستریوتی ^۱ مشهور به اسکندریگک در شمال آلبانی؛
۱۴۴۴	عثمانیان سپاه صلیبی را در وارنا شکست می دهند.
۱۴۵۳	عثمانی قسطنطنیه را فتح می کند.
۱۴۵۹	محمد دوم فرمان ساختن کاخ توپقاپی را می دهد.
۱۴۶۰-۱۴۶۱	محمد دوم به ساختن بازار سرپوشیده ^۲ در استانبول فرمان می دهد.
۱۴۶۰	عثمانی موره ^۳ را می گشاید.
۱۴۶۳	عثمانیان بوسنه (بوسنی) را به دست می آورند.
۱۴۶۹-۱۴۷۴	[دوره] آشتی عثمانی و [امیرنشین] قره مان
۱۴۷۳	محمد دوم، اوزون حسن، فرمانروای آق قوینلو را شکست می دهد.
۱۴۷۸	تاتارهای کریمه اقتدار عثمانی را به رسمیت می شناسند.
۱۴۸۰	عثمانی هرزگئوین را می گشاید.
۱۴۸۱	مرگ محمد دوم
۱۴۸۱-۱۴۸۳	جنگ بر سر جانشینی، میان شاهزاده بایزید و شاهزاده جم که به پیروزی بایزید انجامید.
۱۴۸۴	بایزید دوم به مولداوی حمله برده، کیلیا و آکرمان / آق کرمان ^۴ را تصرف می کند.
۱۴۸۴-۱۴۹۱	جنگ عثمانی - مملوکان
۱۴۹۶	عثمانیان وارد مونته نگرو می شوند.
۱۴۹۷-۱۴۹۹	جنگ بالهستان
۱۵۰۱	شاه اسماعیل صاحب تاج و تخت ایران شده، خاندان صفوی را پایه گذاری می کند.

1. George (Gjergj) Kastrioti

2. Kapalı Çarşı / Covered Bazaar

3. Morea

4. Kilia & Akkerman

شاه اسماعیل بغداد را می گیرد.	۱۵۰۴
سلیم اول پدر را وادار به کناره گیری می کند.	۱۵۱۲
سلیم اول شاه اسماعیل را در نبرد چالدران شکست می دهد.	۱۵۱۴
فتح شرق آناتولی به دست عثمانی	۱۵۱۶
سلیم اول مملوکان را شکست می دهد و سوریه و مصر را تصرف می کند. شهرهای مقدس مکه و مدینه به حاکمیت عثمانی در می آید.	۱۵۱۶-۱۵۱۷
سلطنت سلیمان اول	۱۵۲۰-۱۵۶۶
عثمانیان بلغراد را تصرف می کنند.	۱۵۲۱
فتح رودس ^۱	۱۵۲۲
سلیمان اول مجارها را در نبرد مهاچ ^۲ درهم می شکند.	۱۵۲۶
سلیمان اول بودا ^۳ را تصرف می کند.	۱۵۲۹
نخستین محاصره وین از طرف عثمانی	۱۵۲۹
جنگ با صفویان ایران که به معاهده آماسیه انجامید.	۱۵۳۴-۱۵۵۵
آغاز بنای مسجد - مجموعه سلیمانیه	۱۵۵۶
عثمانیان تونس و نیکوزیا را فتح می کنند.	۱۵۷۰
عثمانیان در نبرد لپانتو ^۴ از اتحاد مقدس ^۵ شکست می خورند.	۱۵۷۱
عثمانی قبرس را می گشاید.	۱۵۷۱
بنای مسجد - مجموعه سلیمیه در آدرنه تکمیل می شود.	۱۵۷۵
جنگ با صفویان ایران	۱۵۷۸-۱۵۹۰
شورش های جلالی بر ضد حکومت مرکزی عثمانی در آناتولی	دهه ۱۵۹۰

1. Rhodes

2. Mohács

3. Buda

4. Lepanto

5. Holy League

۱۵۹۳-۱۶۰۶	جنگ با خاندان هابسبورگ ^۱
۱۵۹۶	پیروزی عثمانی در مزو کرسس ^۲
۱۶۰۳-۱۶۱۸	جنگ با صفویان ایران
۱۶۰۳	ایران تبریز را پس می‌گیرد.
۱۶۰۴	ایران یروان (ایروان) ^۳ ، قارص و شروان ^۴ را تصرف می‌کند.
۱۶۰۶	پیمان صلح میان عثمانیان و اتریشیان در زیتوا-توروک ^۵
۱۶۱۷	ساختمان مسجد سلطان احمد در استانبول به پایان می‌رسد.
۱۶۲۳	نیروهای ایرانی بغداد را تصرف می‌کنند.
۱۶۲۴-۱۶۳۹	جنگ با صفویان ایران
۱۶۳۸	مراد چهارم بغداد را می‌گیرد.
۱۶۴۴-۱۶۶۹	جنگ عثمانی با ونیز بر سر گرت
۱۶۵۶-۱۶۶۱	محمد کوپرلی ^۶ در مقام وزیر اعظمی مشغول خدمت می‌شود.
۱۶۶۰-۱۶۶۴	جنگ با خاندان هابسبورگ
۱۶۶۱-۱۶۷۶	فاضل احمد کوپرلی در مقام وزیر اعظمی خدمت می‌کند.
۱۶۶۳	نیروهای عثمانی در نزدیکی گوتهارد ^۷ شکست می‌خورند.
۱۶۷۱-۱۶۷۲	جنگ با لهستان
۱۶۸۳	دومین محاصره وین از سوی عثمانی

1. Habsburg

2. Mezökeresztes

3. Yerevan (Erivan)

4. Shirvan

5. Zsitva-Torok

6. Mehmed Köprülü

7. Gotthard

نیروهای هابسبورگ بودا را تصرف می کنند.	۱۶۸۶
نیروهای ونیزی به یونان حمله می کنند.	۱۶۸۷
نیروهای هابسبورگ بلگراد را تصرف می کنند.	۱۶۸۸
نیروهای عثمانی بلگراد را تصرف می کنند.	۱۶۹۰
عثمانیان در نزدیکی زنتا ^۱ شکست می خورند.	۱۶۹۷
پیمان کارلوویتس ^۲	۱۶۹۹
شارل دوم سوئد، پس از شکست از روس ها در پولتاوا ^۳ ، به دربار عثمانی پناهنده می شود.	۱۷۱۴-۱۷۰۹
جنگ با روس ها	۱۷۱۰-۱۷۱۱
جنگ با هابسبورگ ها و ونیز	۱۷۱۵-۱۷۱۸
دوره لاله	دهه ۱۷۲۰
سقوط سلسله صفوی در ایران	۱۷۲۲
امپراتوری عثمانی و روسیه بر سر تقسیم شمال و غرب ایران میان خود به توافق می رسند.	۱۷۲۴
ارتش عثمانی در ایران دست به عملیات نظامی می زند.	۱۷۲۴-۱۷۴۶
قیام پاترونا خلیل	۱۷۳۰
پیمان بلگراد	۱۷۳۹
بنای مسجد نور عثمانیه در استانبول به پایان می رسد.	۱۷۵۵
جنگ با روسیه به پیمان کوچک قینارجه ^۴ منجر می شود.	۱۷۶۸-۱۷۷۴
روسیه کریمه را به قلمرو خود می افزاید.	۱۷۸۳
جنگ با روسیه	۱۷۸۷-۱۷۹۲
جنگ با اتریش	۱۷۸۸-۱۷۹۱
سلیم سوم «نظام جدید» (سپاه نوین) را به وجود می آورد.	۱۷۹۱

1. Zenta

2. Karlowitz

3. Poltava

4. Küçük Kaynarca

نیروهای فرانسه به فرماندهی ناپلئون به مصر حمله می‌کنند.	۱۷۹۸
ناپلئون به فرانسه برمی‌گردد.	۱۷۹۹
محمدعلی به حاکمی مصر منصوب می‌شود.	۱۸۰۵
سلیم سوم برکنار می‌شود.	۱۸۰۷
سلیم سوم کشته می‌شود. مصطفی چهارم معزول می‌گردد.	۱۸۰۸
سلطنت محمود دوم	۱۸۰۸-۱۸۳۹
جنگ با قاجار در ایران	۱۸۲۰-۱۸۲۳
انقلاب یونان	۱۸۲۱-۱۸۳۰
محمود دوم ینی‌چری را منحل می‌کند.	۱۸۲۶
جنگ با روسیه	۱۸۲۸-۱۸۲۹
نخستین سرشماری در عثمانی	۱۸۳۰-۱۸۳۱
فرانسه به الجزیره حمله می‌کند.	۱۸۳۰
صربستان به صورت امیرنشین خودمختار شناخته می‌شود.	۱۸۳۰
محمدعلی، حاکم مصر، به سوریه حمله می‌کند.	۱۸۳۱
سپاه مصر پس از شکست دادن نیروهای عثمانی به کوتاهیه در غرب آناتولی وارد می‌شود.	۱۸۳۳
پیمان «خونکار / خُنکار اسکله‌سی» با روسیه	۱۸۳۳
نظامیان عثمانی در نزیپ ^۱ از نیروهای مصر شکست می‌خورند.	۱۸۳۹
«خط شریفِ گلخانه» یا فرمان شاهانه برای آغاز اصلاحات صادر می‌شود.	۱۸۳۹
بازار برده‌فروشان استانبول بسته می‌شود.	۱۸۴۶
جنگ کریمه	۱۸۵۳-۱۸۵۶

«خط همایون» (فرمان اصلاحات) صادر می شود.	۱۸۵۶
پیمان پاریس	۱۸۵۶
بانک سلطنتی عثمانی تأسیس می شود.	۱۸۶۳
گشایش آبراهه (کانال) سوئز	۱۸۶۹
مشروطه اول عثمانی	۱۸۷۶
جنگ با روسیه	۱۸۷۷-۱۸۷۸
پیمان سان استفانو ^۱ با روسیه	۱۸۷۸
کنگره برلین	۱۸۷۸
فرانسه بر تونس محافظ می گمارد.	۱۸۸۱
نیروهای انگلیس به مصر حمله و آنجا را تصرف می کنند.	۱۸۸۲
هنگ‌های حمیدیه برای اداره کردن شرق آناتولی ایجاد می شوند.	۱۸۹۱
برخورد خشونت بار هنگ‌های حمیدیه و ارمنیان بومی در بتلیس ^۲ / بدلیس	۱۸۹۴
سازمان (حزب) داشناک ارمنیان به اداره مرکزی بانک عثمانی حمله می برد.	۱۸۹۶
جنگ عثمانی - یونان	۱۸۹۷
کرت خودمختار می شود.	۱۸۹۷
انقلاب ترکان جوان عبدالحمید را وامی دارد تا مشروطیت را بازگرداند.	۱۹۰۸
امپراتوری اتریش - مجارستان بوسنی را به قلمرو خود ملحق می کند. یونان جزیره کرت را می گیرد. بلغارستان با روم ایلی (روملی) شرقی متحد می شود.	۱۹۰۸

- ۱۹۰۹ عبد الحمید دوم بر کنار می‌شود.
- ۱۹۱۱ ایتالیا تریپولی را اشغال می‌کند.
- ۱۹۱۲-۱۹۱۳ جنگ اول بالکان: یونان، صربستان، مونته‌نگرو و بلغارستان پیمان عثمانی را زیر پا می‌گذارند. نیروهای بلغاری آدرنه را اشغال می‌کنند.
- ۱۹۱۳ جنگ دوم بالکان: نیروهای عثمانی آدرنه را پس می‌گیرند.
- ۱۹۱۴-۱۹۱۸ جنگ جهانی اول: امپراتوری عثمانی با آلمان و امپراتوری اتریش - مجارستان متحد می‌شود.
- ۱۹۱۵ بیرون کردن ارمنیان از شرق آناتولی
- ۱۹۱۵ پیروزی عثمانی در گالیپولی^۱
- ۱۹۱۵ قرارداد سایکس - پیکو^۲ امپراتوری عثمانی را به دو منطقه نفوذ بریتانیا و فرانسه تجزیه می‌کند.
- ۱۹۱۶ انقلاب عرب، به پشتیبانی بریتانیا، در حجاز آغاز می‌شود.
- ۱۹۱۸ آتش‌بس مدرس / مندرس^۳
- ۱۹۱۸ نیروهای متفق استانبول را اشغال می‌کنند.
- ۱۹۱۹ مصطفی کمال وارد سامسون شده، جنبش آزادی ملی را آغاز می‌کند.
- ۱۹۲۰ مجلس کبیر ملی در آنکارا برپا می‌شود.
- ۱۹۲۰ پیمان سور^۴ امپراتوری عثمانی را تجزیه می‌کند.
- ۱۹۲۱-۱۹۲۲ جنبش ملی ترک با یونانیان در غرب آناتولی جنگیده، آنان را شکست می‌دهد.

1. Gallipoli

2. Sykes-Picot

3. Moudros/Mondros

4. Sèvres

آتش بس مُدانیه ^۱	۱۹۲۲
مجلس کبیر ملی سلطنت عثمانی را بر می چیند.	۱۹۲۲
معاهده لوزان ^۲	۱۹۲۳
جمهوری ترکیه برپا می شود.	۱۹۲۳
نهاد خلافت مُلغاً می گردد و اعضای خاندان سلطنتی تبعید می شوند.	۱۹۲۴